

HÖGT SPEL

Rapport om fallrisker i byggbranschen

HÖGT SPEL – Rapport om fallrisker i byggbranschen

Byggbranschen är kraftigt överrepresenterad när det gäller fallolyckor. Takmontörer, plåtslagare, målare och träarbetare tillhör de mest drabbade yrkesgrupperna på svensk arbetsmarknad. När säkerheten brister kan det få allvarliga konsekvenser, både för individ, företag och samhälle.

I en medlemsundersökning har 4 721 byggnadsarbetare från hela landet svarat på frågor rörande fallrisker på sina arbetsplatser. Undersökningen visar att många arbetsgivare bryter mot både regler och lagkrav – och att säkerhetsarbetet ofta brister.

SVERIGES VANLIGASTE ARBETSPLATSOLYCKA

Fallolyckor är den vanligaste orsaken till allvarliga arbetsolyckor i Sverige. Det är

också en av de vanligaste orsakerna till dödsolyckor i arbetslivet.

Byggnads medlemsundersökning visar att:

- ▶ **16 %** har råkat ut för en fallolycka som lett till frånvaro från arbetet.
- ▶ **30 %** av dessa har varit borta i över 30 dagar, alltså allvarliga olyckor.

Det betyder att **en av tjugo** av Byggnads medlemmar någon gång har skadats så illa av en fallolycka att de inte kunnat arbeta på över en månad.

BRISTANDE RISKBEDÖMNINGAR OCH INSTRUKTIONER

Arbetsgivaren är ansvarig för arbetsmiljön och måste genomföra riskbedömningar samt säkerställa att alla arbetstagare fått instruktioner för att kunna arbeta säkert.

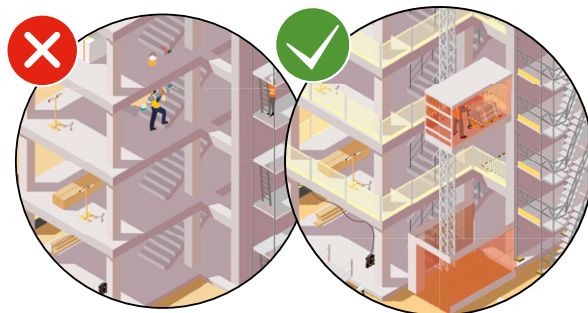
Undersökningen visar att detta ofta brister:

- ▶ Endast **43 %** svarar att deras arbetsgivare gjort riskbedömningar för alla moment där risk för fall förekommer.
- ▶ **49 %** svarar att de **inte fått instruktioner om hur fallrisker ska förebyggas** i samtliga arbetsmoment där sådan risk finns.

- ▶ **KUNSKAP OM PERSONLIG SKYDDSUSTRUSTNING**
En av tio uppger att de **inte fått teoretisk och praktisk kunskap** om hur personlig fallskyddsutrustning ska användas.

- ▶ **FAST FALLSKYDD – FORTFARANDE EN BRISTVARA**
Vid arbete över två meter ska **fast fallskydd alltid prioriteras** när det är möjligt, enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Här uppger **68 %** att deras arbetsgivare inte lever upp till kraven.

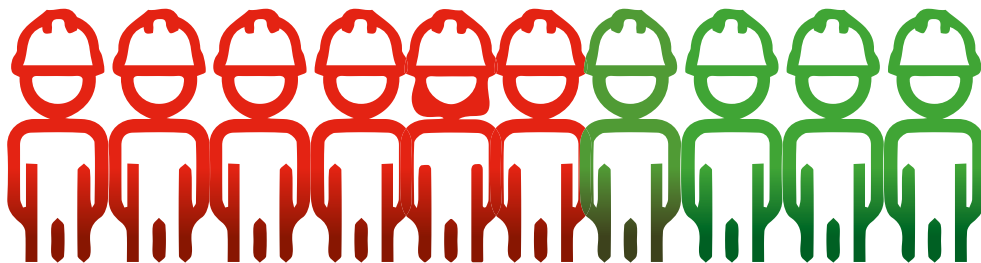
- ▶ **HISS SAKNAS – TROTS LAGKRAV**
Vid arbete med mer än **10 meters höjdskillnad** där arbetstagare behöver gå mycket i trappor ska det

enligt föreskrift finnas hiss. Trots det uppger **50 %** av de svarande att hiss saknats i sådana situationer.

63%

av allvarliga olyckor
anmäls inte

Olyckor sopas under mattan

Trots att arbetsgivare har en lagstadgad skyldighet att anmäla allvarliga olyckor till Arbetsmiljöverket uppger **63 %** att deras arbetsgivare inte gjort en sådan anmälan.

När det gäller **allvarliga olyckor** (30 dagars frånvaro eller mer) ska dessa anmälas till Arbetsmiljöverket.

63 % uppger att deras arbetsgivare inte gjorde en sådan anmälan – trots att det är straffbart att låta bli.

Enligt lagen ska alla arbetsplatsolyckor som leder till personskada anmälas till Försäkringskassan. Även här brister arbetsgivarna. **Endast 56 %** av de skadade svarar att en sådan anmälan gjordes.

Lika illa ser det ut när det gäller att utreda orsakerna bakom olyckor och vidta åtgärder. Undersökningen visar att det bara skett i **44 %** av fallen.

ORSAKER TILL FALLOLYCKOR

När medlemmarna fick frågan om vad de ansåg vara orsaken till olyckan var de vanligaste svaren:

- ▶ 33 % – Stress och tidsbrist
- ▶ 27 % – Halt underlag
- ▶ 25 % – Bristande riskbedömning
- ▶ 23 % – Bristande eller felaktigt fallskydd

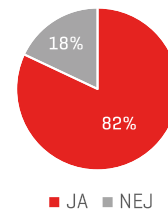
Svaren visar att väldigt många allvarliga olyckor kan förhindras med bättre planering och korrekt utrustning. Små och självklara insatser som skulle förhindrat mycket onödigt lidande.

STEGAR, STÄLLNINGAR OCH OKUNSKAP

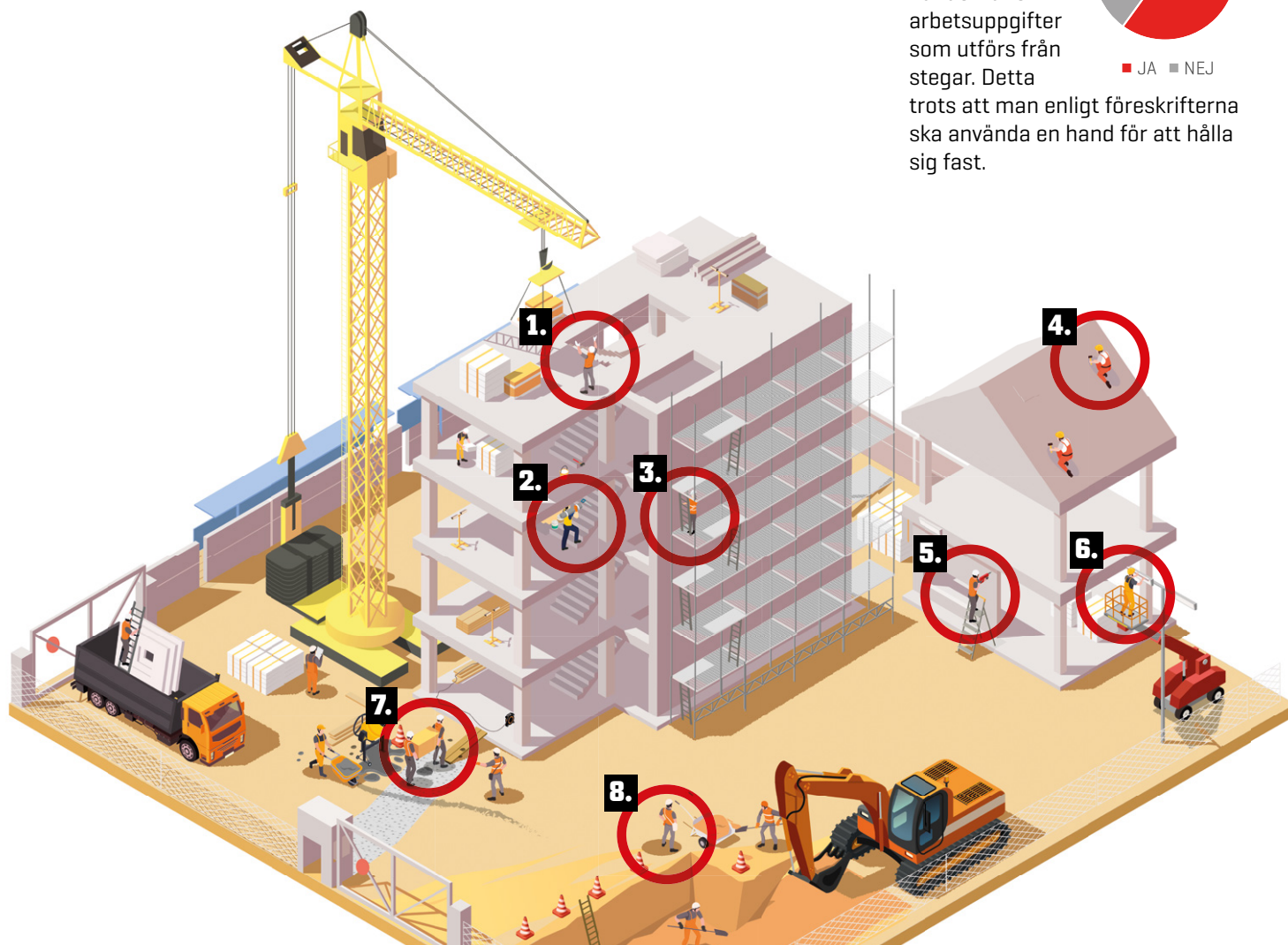
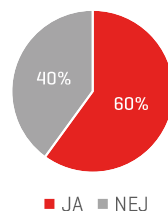
Det vanligaste att falla ifrån vid frånvaroolyckor är **stegar och bockar [36 %]**, följt av **bygg- och rullställningar [25 %]**.

När det gäller arbete med stegar och bockar märks en allvarlig brist i kunskap och efterlevnad av Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

- ▶ 82 % svarar att de använder stegar och bockar även för arbete som inte är kortvarigt, vilket är förbjudet enligt föreskrifterna.

- ▶ 60 % uppger att de ofta eller alltid använder båda händerna för arbetsuppgifter som utförs från stegar. Detta trots att man enligt föreskrifterna ska använda en hand för att hålla sig fast.

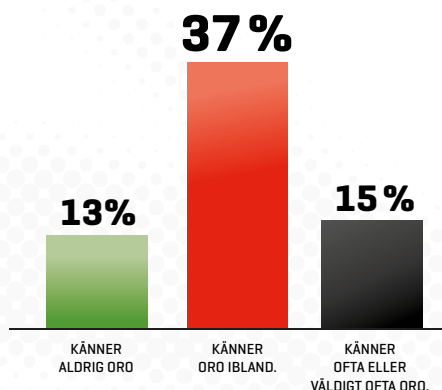
OMRÅDEN MED HÖG RISK FÖR FALLOLYCKOR

1. Skyddsräcke	4. Lutande tak	7. Tillträdesleder
2. Trappa	5. Stege	8. Schakt
3. Ställning	6. Mobil plattform	

Många nära ögat

Fall behöver inte alltid leda till skador.

Hela **40 %** svarar att de några gånger i månaden eller oftare faller, snubblar eller halkar utan att skada uppstår. En så hög riskexponering är ett tydligt tecken på att arbetsmiljöarbetet brister.

EN OROANDE VARDAG

Det ska kännas tryggt att gå till jobbet. Ändå känner många en oro för att en fallolycka ska inträffa på arbetsplatsen.

- ▶ **13 %** uppger att de aldrig känner oro för fallolyckor på jobbet.
- ▶ **37 %** uppger att de ibland känner oro.
- ▶ **15 %** känner ofta eller väldigt ofta oro.

Stort mörkertal

Byggnads medlemsundersökning visar att fallolyckor är något som många har både erfarenhet av och känner en oro kring.

Det mest alarmerande är de brister som uppdagats både i det förebyggande arbetet och i efterarbetet när en olycka skett. Att arbetsplatsolyckor anmäls och utreds är helt avgörande för att de ska kunna förebyggas och för att individen ska få den ersättning och hjälp hen har rätt till.

Byggnads medlemsundersökning visar att allt för många företag brister i riskbedömningar och i att ge instruktioner om hur arbetet ska utföras på ett säkert

sätt. Företagen brister även när det kommer till kravet att planera arbetet så att det kan utföras utan stress. Tillsammans skapar det en farlig arbetsmiljö, något som går att undvika.

Så gott som samtliga arbetsplatsolyckor skulle kunna förebyggas med ett välfungerande systematiskt arbetsmiljöarbete. En förutsättning är att arbetsgivare, arbetstagare och skyddsombud samverkar i varje del av planeringen.

Det är värt att poängtera att Byggnads medlemmar ofta jobbar på de företag som har bäst och mest utvecklat arbetsmiljöarbete.

Dagens byggbransch är tudelad och många arbetsplatser domineras av långa led av underentreprenörer med stor andel arbetstagare från andra länder. Hos dem är organisationsgraden ofta låg och arbetsmiljöarbetet håller sällan hög nivå.

Vi har därför goda skäl att tro att mörkertalet är stort. Många olyckor rapporteras inte in och kunskapen på dessa arbetsplatser är betydligt sämre än vad som framkommer i den här undersökningen.

BYGGNADS KRAV

Med minskad stress, bättre planering och mer kunskap skulle fallolyckorna minska och branschen besparas såväl onödigt lidande som ekonomiska kostnader.

FÖR ATT KOMMA TILL RÄTTA MED PROBLEMEN KRÄVER BYGGNADS:

- ▶ Att upphandlande företag och myndigheter säkerställer att samtliga företag som anlitas har kunskap och resurser för att kunna bedriva ett välfungerande arbetsmiljöarbete.
- ▶ Att Arbetsmiljöverket inför sanktionsavgifter på föreskriften för systematiskt arbetsmiljöarbete exempelvis vid uteblivna eller undermåliga riskbedömningar.
- ▶ Att Arbetsmiljöverket får resurser att anställa inspektörer med specifik branschkunskap för byggbranschen.